

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 84/2017-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. februára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Lexpert s. r. o., Horná 15, Banská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Roman Dula, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 35 C 295/2013 a jeho uznesením z 29. júla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou Lexpert s. r. o.,

Horná 15, Banská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Roman Dula, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 35 C 295/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“) a jeho uznesením z 29. júla 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že «[u]znesenie Okresného súdu Košice I, č. k.: 35 C/195/2013-324 bolo sťažovateľovi doručené dňa 31.08.2016 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie“), a teda lehota na podanie tejto sťažnosti je vo vzťahu k porušovateľovi zachovaná. Napadnutým rozhodnutím došlo porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesením č. k.: 35C/295/2013-324 zo dňa 29.07.2016 rozhodol porušovateľ o nepripustení zmeny žaloby. Vzhľadom na to, že nová právna úprava neumožňuje proti tomuto druhu uznesenia podanie opravného prostriedku, sťažovateľ splnil podmienku vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy.».

Sťažovateľ ďalej uvádza, že „návrhom zo dňa 18.05.2016 žiadal porušovateľa o pripustenie zmeny žaloby za účelom rozšírenia žalobného návrhu. Zmenou žaloby sťažovateľ sledoval hospodárnosť a rýchlosť konania v ktorom by bolo možné rozhodnúť o viac navzájom súvisiacich otázkach.

Porušovateľ sa v odôvodnení uznesenia obmedzil len na strohé konštatovanie, že sťažovateľ žiada na základe zmeneného skutkového stavu iné plnenie než žiadal v pôvodnom žalobnom návrhu a že výsledky doterajšieho konania by nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe. Porušovateľ neuviedol akými hodnotiacimi úvahami dospel k záveru, že v tomto konkrétnom konaní by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je len všeobecné a formálne.

Podľa názoru sťažovateľa sa porušovateľ náležitým spôsobom nezaoberal návrhom na pripustenie zmeny žaloby, týmto sa zaoberal len formalisticky bez skúmania všetkých súvislostí. Z odôvodnenie napadnutého rozhodnutia absolútne nevyplýva, prečo by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, obzvlášť za situácie, keď sa vo veci neuskutočnilo ani jedno meritórne pojednávanie a žalobné návrhy, vo vzťahu ku ktorým porušovateľ nepripustil zmenu žaloby vychádzajú z rovnakých skutočností ako zvyšok žaloby. Pritom o nepripustení zmeny žaloby môže súd rozhodnúť výlučne v prípade, ak výsledky doterajšieho konania neboli podkladom o pre konanie o zmenenej žalobe a v každom inom prípade súd má pripustiť zmenu žaloby. Týmto spôsobom bude porušovateľ musieť v záujme komplexného vyriešenie jeho záležitosti začať ďalšie súdne konanie, ktorého predmetom budú žalobné návrhy, ktorými sa odmietol zaoberať sťažovateľ v dôsledku nepripustenia zmeny žaloby, čo je však nehospodárne a neúčelné. Rovnako nehospodárne a neúčelné by bolo ak by žalobca zbral v tomto konaní celú žalobu späť a všetky žalobné návrhy uplatnil v novom konaní. Postupom porušovateľa dôjde k predĺženiu vyriešenia sporných záležitostí, dôjde k začatiu ďalších konaní a porušovateľ a tiež účastníci budú zaťažení o ďalšie zbytočné materiálne, finančné a časové výdaje. Týmto spôsobom je napadnuté rozhodnutie rozporné s judikatúrou Ústavného súdu SR a tiež odbornou literatúrou...“.

Sťažovateľ namieta, že „[n]epripustením zmeny žaloby zo strany porušovateľa došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa č. 46 ods. 1 Ústavy SR. V dôsledku postupu porušovateľa nie je za súčasného stavu možné v konaní komplexne vyriešiť otázku neplatnosti dotknutých zmlúv a obnovenia stavu aj v katastri nehnuteľností tak ako bol zapísaný pred 24.05.2013. Uvedené následne znamená, že dôjde aj zmareniu uspokojenia pohľadávky sťažovateľa, ktorá mu bola priznaná v konaní 25 C/156/2014. V uvedenej konaní žalovaná v 2/ rade (██████████) vyhlásila, že pohľadávku žalobcu nemá z čoho uspokojiť, a teda uspokojiť ju bude možné len exekučným predajom spoluvlastníckeho podielu žalovanej v 2/rade na nehnuteľnostiach zapísaných na ██████████ pre Okres ██████████ katastrálne územie Stredné mesto.“.

Na základe uvedenej argumentácie sa sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom domáha, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn.: 35 C/295/324 porušil uznesením zo dňa 29.07.2016 právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd.

Uznesenie Okresného súdu Košice I, č. k.: 35 C/295/2013-324 zo dňa 29. 07. 2016 sa zrušuje.

Porušovateľ Okresný súd Košice I je povinný zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.000,- EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Porušovateľ Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 363,76 EUR na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Vychádzajúc z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy, v súlade s ktorým ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje, posúdil ústavný súd sťažnosť sťažovateľa. Vychádzal pritom z toho, že namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov

nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity zahŕňa okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu (siedmy oddiel druhej hlavy ústavy) a právo na spravodlivé súdne konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03) obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd

a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej judikatúry taktiež vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Civilnom sporovom poriadku (pred 1. júnom 2016 v Občianskom súdnom poriadku) (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd poukazuje na to, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky zo zásady možnosti preskúmania len meritórnych právoplatných rozhodnutí, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky je však navyše aj to, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ale zároveň aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

Ústavný súd nezistil žiadne dôvody na pripustenie výnimky z uvedenej zásady, ani pokiaľ ide o túto sťažnosť smerujúcu proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktorým nepripustil návrh sťažovateľa na zmenu žaloby. Pokiaľ by ústavný súd preskúmal sťažnosť

predtým, než o veci samej definitívne rozhodne príslušný súd, mohol by zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov a nedodrжал by princíp subsidiarity sťažnosti ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

V predmetnej veci sťažovateľ namieta, že okresný súd nepripustil zmenu ním podanej žaloby, čím podľa neho porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Napadnuté uznesenie je v danom prípade rozhodnutím o vedení konania, nejde teda o meritórne ani o konečné rozhodnutie, dôsledkom ktorého by bolo právoplatné skončenie veci, prípadne zastavenie súdneho konania.

Podľa názoru ústavného súdu namietanie nesprávnosti (nezákonnosti) a arbitrárnosti napadnutého uznesenia okresného súdu ako prvostupňového súdu konajúceho v právnej veci sťažovateľa nemôže byť samo osebe dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okresný súd v danom prípade neodmietol sťažovateľovi poskytnutie súdnej ochrany, jeho návrhom na zmenu žaloby sa zaoberal a rozhodol o ňom, aj keď nie v súlade s jeho predstavami. Sťažovateľ mal a aj bude mať prostriedky na ochranu svojich práv, ktorých porušenie namieta vo svojej sťažnosti, v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom, resp. v odvolacom konaní a následne prípadne aj pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky. V právnej veci sťažovateľa sa súdne konanie nachádza v štádiu prvostupňového konania a okresný súd v ňom bude vykonávať ďalšie dokazovanie na účel objasnenia skutkového stavu veci. Sťažovateľ má k dispozícii všetky procesné oprávnenia, ktoré mu priznáva Civilný sporový poriadok, teda aj právo na riadne opravné prostriedky v prípade neúspechu pred okresným súdom a tiež právo využiť mimoriadne opravné prostriedky proti právoplatnému rozhodnutiu vo veci, pokiaľ by znelo v jeho neprospech.

Sťažovateľovi nič nebráni, aby v budúcnosti napadol sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy aj konečné rozhodnutie, ktoré bude v jeho právnej veci vydané, t. j. rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv účinne

poskytuje, a to v prípade, ak dospeje k záveru, že v dôsledku tohto rozhodnutia boli porušené jeho ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantované práva alebo slobody. Najskôr teda musí prebehnúť celé konanie až do štádia meritórneho právoplatného rozhodnutia všeobecných súdov a až potom sa sťažovateľovi naskytne možnosť na eventuálne podanie sťažnosti ústavnému súdu.

Ústavný súd už vyslovil, že nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť (m. m. IV. ÚS 322/09).

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že sťažnosť bola za danej procesnej situácie podaná predčasne, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2017